

Nr 20.

Ankom till riksdagens kansli den 22 april 1939 kl. 3 e. m.

Bevillningsutskottets betänkande, i anledning av väckta motioner om beredande av skattefrihet för vissa gåvor till inköp av luftskyddsmateriel.

(2:a avd.)

I två likalydande, till bevillningsutskottet hänvisade motioner, nr 211 i första kammaren av herr *Swartling* och nr 314 i andra kammaren av herrar *Lundell* och *Olsson* i Staxäng, har hemställts, »att riksdagen måtte för sin del besluta sådana ändringar av kungl. förordningen den 3 juni 1938 om rätt att vid taxering åren 1939—1941 enligt förordningen den 28 september 1928 om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt åtnjuta avdrag för belopp, som utgivits såsom gåva till luftvärnet, att jämväl gåva till staten, försvarsförening eller luftskyddsförening för inköp av luftskyddsmateriel fritages från beskattning enligt sistnämnda förordning».

Tillika hava motionärerna hemställt, att vederbörande utskott ville utarbeta förslag till erforderliga författningsändringar i ämnet.

Enligt 1 § luftskyddslagen den 11 juni 1937 avses med luftskydd åtgärder av icke militär natur, vilka äsyfta att försvåra anfall från luften eller begränsa verkningarna av sådant anfall.

Det civila luftskyddet indelas i *allmänt luftskydd*, omfattande åtgärder, som avse ett samhälle i dess helhet, *industriluftskydd*, avseende åtgärder beträffande särskilda anläggningar och företag, samt *enskilt luftskydd* (hemskydd), omfattande åtgärder i övrigt för beredande av luftskydd.

Tillsyn å luftskyddet inom riket utövas av luftskyddsinspektionen. Chef för nämnda inspektion är luftskyddsinspektören, som utses av Kungl. Maj:t. Inom varje län handhar länsstyrelsen ledningen av luftskyddet. Riket indelas i luftskyddsområden, i allmänhet motsvarande polisdistrikten. Inom varje luftskyddsområde utövas den omedelbara ledningen av luftskyddet av en luftskyddschef, i regel polischefen.

Enligt 1 § luftskyddskungörelsen äro de orter, inom vilka en mera omfattande planläggning av luftskyddet bör ifrågakomma, de s. k. luftskyddsorderna, indelade i olika klasser med hänsyn till sin betydelse och risken för luftanfall.

Jämlikt 7 § luftskyddslagen skall luftskyddsinspektionen verka för att luftskyddets förberedande sker ändamålsenligt, planmässigt och enhetligt.

För sådant ändamål skall inspektionen utfärda anvisningar till ledning för myndigheter, enskilda sammanslutningar, vilka önska medverka vid luftskyddet, samt allmänheten.

För det enskilda luftskyddets planläggning och organisation svarar närmast vederbörande luftskyddschef. Utbildningen av personal för det enskilda luftskyddet tillgodoses dock huvudsakligen av luftskyddsföreningar, vilka i regel länsvis äro sammanförda till länsförbund. Dessa länsförbund sortera under Sveriges riksförbund för civilt luftskydd (riksluftskyddsförbundet), vilket förutom utbildningsverksamhet för det enskilda luftskyddet även bedriver en omfattande upplysningsverksamhet. Luftskyddsföreningarna, länsförbunden och riksluftskyddsförbundet arbeta efter de anvisningar och riktlinjer, som meddelas av luftskyddsinspektionen. I riksluftskyddsförbundets styrelse är Kungl. Maj:t representerad, för närvarande genom luftskyddsinspektören.

Enligt § 2 i stadgarna för riksluftskyddsförbundet har detsamma till uppgift att på frivillighetens väg, efter de anvisningar luftskyddsinspektionen kan komma att utfärda och i samförstånd med vederbörande myndigheter och under samarbete med andra organisationer bland landets befolkning väcka och bibehålla förståelse för det civila luftskyddets nödvändighet, möjligheter och krav, samt verka för enhetlighet, stadga och effektivitet i den verksamhet, som bedrivs av förbundets medlemmar beträffande upplysning, undervisning och utbildning för civilbefolkningens luftskydd ävensom i fråga om frivilliga civilluftskyddsåtgärders planläggande och genomförande.

I särskilda vid 1938 års riksdag väckta motioner hemställdes bland annat, att skattskyldig, som lämnat gåva för luftvärnet till staten eller till försvarsförening, måtte fritagas från skatt till staten för så stor del av sin inkomst, som svarade mot gåvans storlek.

I yttrande över sistnämnda motioner anförde *kammarrätten*, såvitt nu är ifråga, bland annat följande:

Ehuru kammarrätten icke betvivlar, att en dylik åtgärd skulle vara till gagn för luftvärnet genom att stimulera till ett frivilligt lämnande av större eller mindre gåvor till anordnande av detsamma, känner sig dock kammarrätten tveksam om lämpligheten av att slå in på en sådan väg.

Det skäl, som talar för en författningsändring i förevarande avseende, skulle, såvitt angår statlig inkomst- och förmögenhetsskatt, kunna uttryckas så, att staten icke bör uttaga skatt å sådan den skattskyldiges inkomst, som denne frivilligt disponerar för direkta statsändamål. Att en dylik skattelättnad skulle, såsom förut framhållits, uppmuntra till frivilliga gåvor för anskaffande av luftvärnsmateriel samt egga till större frikostighet vid bestämmandet av gåvornas storlek, förefaller icke osannolikt. Det måste sålunda antagas, att staten härigenom skulle tillföras icke oansenliga belopp i form av gåvomedel till luftvärnets fromma, medan staten å andra sidan genom den föreslagna skattelättnaden troligen icke skulle åsamkas någon nämnvärd minskning i skatteinkomster. Ehuru väl principiella skäl kunna anses tala emot införandet i skattelagstiftningen av en sådan för densamma hittills ganska främmande princip, som den ifrågasatta bestämmelsen onekligen

skulle innebära, vill det dock synas, som om den ekonomiska nytta, statsmakterna kunde förväntas draga härav, skulle bliva så pass betydande, att en dylik skattefrihet bör, såvitt angår skatt till staten, medgivas.

På hemställan av bevillningsutskottet, betänkande nr 20, beslöt 1938 års riksdag i anledning av förenämnda motioner, att vid taxering åren 1939—1941 enligt förordningen om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt skattskyldig skulle äga rätt åtnjuta avdrag för belopp, som utgivits såsom gåva för luftvärnet. I överensstämmelse med riksdagens beslut utfärdades den 3 juni 1938 särskild förordning i detta ämne (S. F. S. nr 225). Denna förordning har trätt i kraft den 1 januari 1939.

Enligt nämnda förordning äro alla skattskyldiga berättigade till avdrag, som nyss nämnts. Avdragsrätten är således begränsad till den statliga taxeringen. Skattelättnaden omfattar sådana gåvor till luftvärnet, som lämnas direkt till staten eller till en försvarsförening, och gäller icke blott gåvor avsedda för anskaffning av luftvärnsmateriel utan även sådana bidrag, som lämnas till bestridande av de kostnader, vilka äro förenade med utbildning av den personal, som är avsedd att i krigstid bemanna nämnda luftvärnsmateriel. Med försvarsförening enligt förordningen avses stiftelse eller sammanslutning, som samverkar med militär myndighet för stärkande av rikets försvar. Den skattefrihet för inkomst till belopp, motsvarande gåvans storlek, som givaren äger åtnjuta vid den statliga taxeringen, erhåller den skattskyldige i form av allmänt avdrag. Detta skall i allmän självdeklaration upptagas under rubriken »periodiskt understöd». Såsom villkor för åtnjutande av avdraget har föreskrivits, att skattskyldig i sin deklaration skall lämna uppgift å gåvotagarens namn och adress. Styrelse för försvarsförening är efter anmaning skyldig lämna uppgift om storleken av gåva, som föreningen emottagit från namngiven skattskyldig. På sätt förut omförmäls gälla nämnda bestämmelser om skattefrihet endast vid taxering åren 1939—1941.

I de nu föreliggande motionerna har till stöd för det däri väckta förslaget anförts, att gåvor till luftskyddsförening för inköp av luftskyddsmateriel icke vore undantagna från skattskyldighet enligt förenämnda förordning den 3 juni 1938, medan åter gåvor för inköp av kanoner eller strålkastare vore skattefria. De motiv, som föranlett lagstiftningen om skattefrihet för gåvor av luftvärnsmateriel, måste emellertid i lika hög grad anses gälla gåvor av luftskyddsmateriel till civilbefolkningens skydd i hem och industrier.

Efter därom i grundlagsenlig ordning framställd begäran har utskottet emottagit yttrande i anledning av de föreliggande motionerna av kammarrätten.

Kammarrätten har därvid anförts, att i huvudsak samma skäl, som föranlett den genom förordningen den 3 juni 1938 medgivna rätten till avdrag vid taxering till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt för belopp, som utgivits såsom gåva till luftvärnet, talade för att motsvarande avdrag medgives vid

taxering till sådan skatt jämväl för gåvor, som avsåges i motionerna. Under åberopande av sitt till 1938 års bevillningsutskott avgivna yttrande i fråga om skattefrihet för gåvor till luftvärnet har kammarrätten förklarat sig icke hava något att erinra mot den nu föreslagna författningsändringen.

Av den förut lämnade redogörelsen framgår, att med luftskydd avses åtgärder av icke militär natur, vilka åsyfta att försvåra anfall från luften eller begränsa verkningarna av sådant anfall. Det civila luftskyddet indelas, såsom förut nämnts, efter de olika åtgärder som därmed avses i allmänt luftskydd, industriluftskydd och enskilt luftskydd. Tillsynen över och ledningen av luftskyddet utövas av statliga myndigheter. För det enskilda luftskyddets planläggning och organisation svarar närmast vederbörande luftskyddschef. Utbildningen av erforderlig personal för det enskilda luftskyddet handhaves huvudsakligen av luftskyddsföreningar, vilka i regel länsvis äro sammanförda till länsförbund, som sortera under riksluftskyddsförbundet. Nämnnda sammanslutningar arbeta efter de anvisningar och riktlinjer, som meddelas av luftskyddsinspektionen. Av det anförda framgår, att luftskyddet med hänsyn till sin uppgift utgör ett komplement till luftvärnet, vilket i likhet med försvaret i övrigt är en rent statlig uppgift, samt att luftskyddet ur organisatorisk synpunkt står under ledning av statliga myndigheter. Detsamma gäller även om det enskilda luftskyddet.

Utskottet.

Beträffande kostnaderna för luftskyddet hava statsmakterna intagit den ståndpunkten, att de i princip böra bestridas av staten. Då emellertid staten ansett sig icke kunna biträda på alla områden för det passiva försvaret, har från nämnda princip gjorts ganska vittgående undantag. Sålunda sker en gradering av åtgärderna på luftskyddets område med hänsyn dels till behovet på sådant sätt, att staten i första hand bekostar det som är mest trängande, dels ock till den synpunkten, att vissa kostnader på grund av deras nära samband med kommunala förvaltningsgrenar och enskildas intresse ansetts böra åvila kommunerna och de enskilda. Kostnaderna för det enskilda luftskyddet bestridas i huvudsak med medel, som anskaffas på frivillighetens väg.

Ur såväl militär som allmän synpunkt är det av utomordentlig vikt att erforderliga åtgärder vidtagas redan i fredstid för ordnandet av ett effektivt luftskydd. Den nu rådande bristen å luftskyddsmateriel måste anses utgöra en allvarlig olägenhet i händelse av krigsfara. I syfte att minska denna olägenhet har i de nu föreliggande motionerna under åberopande av samma skäl, som anförts i de vid 1938 års riksdag väckta motionerna om skattefrihet för gåvor till luftvärnet, föreslagits, att gåvor till staten, försvarsförening eller luftskyddsförening för inköp av luftskyddsmateriel skulle undantagas från beskattning enligt förordningen om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt.

Beträffande den föreslagna skattelättnaden för nu ifrågavarande gåvor får utskottet anföra följande.

I sitt av 1938 års riksdag godkända betänkande angående skattefrihet för

gåvor till luftvärnet anförde bevillningsutskottet bland annat, att det under vissa förhållanden vore motiverat, att staten icke uttoge skatt å sådan den skattskyldiges inkomst, som denne frivilligt ställde till förfogande för ett direkt statsändamål, som av statsmakterna prövades vara av utomordentlig vikt. Då luftskyddet med hänsyn till sitt ändamål torde få anses vara att väsentligen likställa med luftvärnet, finner utskottet nyssnämnda av 1938 års bevillningsutskott anförda skäl jämväl kunna återopas till stöd för den av motionärerna föreslagna skattefriheten för gåvor till luftskyddet vid taxeringen till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt. En lättnad i den statliga beskattningen skulle i nu förevarande fall sannolikt uppmuntra företag och enskilda medborgare att lämna bidrag till luftskyddet. Genom en sådan reform torde kunna förväntas bland annat, att luftskyddet kommer att tillföras värdefullt materiel eller gåvomedel för luftskyddets verksamhet utan att staten likväl kommer att åsamkas någon mera betydande minskning i skatteunderlaget. På grund härav finner utskottet skäl tala för bifall till motionärernas ifrågavarande förslag.

I likhet med vad 1938 års bevillningsutskott anført beträffande skattefriheten för gåvor till luftvärnet finner utskottet det vara angeläget framhålla, att en bestämmelse av förevarande natur innebär en uppenbar avvikelse från de principer, som ligga till grund för gällande skattelagstiftning. Med hänsyn härtill anser sig utskottet allenast kunna förorda, att bestämmelsen om skattefrihet i detta fall gives giltighet under en kortare tid. Vad angår motionärernas förslag, att i förordningen om skattefrihet för gåvor till luftvärnet införa bestämmelser rörande gåvor av nu förevarande slag, anser sig utskottet icke kunna biträda detta förslag. Ur bland annat författningsteknisk synpunkt finner utskottet det icke vara lämpligt att utvidga tillämpningsområdet för en förordning av allenast provisorisk natur. I sin hemställan framlägger utskottet därför förslag till särskild förordning i nu föreliggande ämne.

Utskottet får härefter lämna en närmare redogörelse för innebörden av nämnda författningsförslag, vilket i sina huvuddrag sammanfaller med bestämmelserna i 1938 års förordning om skattefrihet för gåvor till luftvärnet.

Den föreslagna skattefriheten finner utskottet böra omfatta gåvor, som för luftskyddet lämnas till staten och till luftskyddsförening av sådan beskaffenhet, som nedan omförmäles. Motionärerna hava allenast berört gåvor, avsedda för anskaffning av luftskyddsmateriel. Enligt vad utskottet inhämtat erfordras emellertid icke ringa belopp för utbildning och övning av personal för det enskilda luftskyddet. Kostnaderna härför åvila i huvudsak de frivilliga sammanslutningarna. Då det torde kunna förväntas, att bidrag jämväl komma att lämnas till bestridande av sistnämnda kostnader, finner utskottet, att den avsedda skattelättnaden bör gälla i fråga om gåvor, som lämnas icke blott för inköp av luftskyddsmateriel utan även för nyssnämnda ändamål. I detta sammanhang får utskottet framhålla, att utskottet anser skyddsrum och liknande anordningar böra hänföras till sådana anläggningar, som icke böra bekostas med gåvomedel till luftskyddet. Gåvor, som

eventuellt lämnas till dylika anläggningar, finner utskottet därför icke böra vara skattefria.

Till förhindrande av att förmånen kommer att åtnjutas för gåvor till föreningar, som kunna nyttja gåvorna för ändamål, vilka icke direkt sammanhänga med luftskyddet, har utskottet funnit det vara nödvändigt att begränsa ifrågavarande skattefrihet till gåvor av förut antytt slag, vilka lämnas till riksluftskyddsförbundet och därtill anslutna länsförbund (länsföreningar). Enligt den föreslagna begränsningen av skattefriheten förebygges, att avdragsrätt tillerkännes för gåvor, som lämnas till lokala luftskyddsföreningar eller andra liknande sammanslutningar, exempelvis fastighets- eller företagsreföreningar, med uppgift att verka för det civila luftskyddet.

Den skattefrihet för inkomst till belopp, motsvarande gåvans storlek, som givaren i förevarande fall skall få tillgodonjuta vid taxeringen till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt, bör beredas den skattskyldige i form av allmänt avdrag. Gåvobeloppet får sålunda icke frånräknas inkomsten av viss förvärvskälla utan skall i allmän självdeklaration upptagas under rubriken »periodiskt understöd». Såsom villkor för åtnjutande av nämnda avdrag har i den föreslagna förordningen stadgats, att skattskyldig i deklarationen skall lämna uppgift å gåvotagarens namn och adress.

I syfte att bereda beskattningsmyndigheterna möjlighet att, där så befinnes erforderligt, verkställa kontroll beträffande riktigheten av i deklarationen yrkat avdrag av ifrågavarande beskaffenhet, har i författningsförslaget införts en föreskrift om skyldighet för styrelse för luftskyddsförening att efter anmaning lämna uppgift om storleken av gåva, som föreningen emottagit från namngiven skattskyldig. En motsvarande bestämmelse har utskottet icke ansett vara behövlig i fråga om gåvor, som lämnas direkt till staten. Redan på grund av gällande bestämmelser torde nämligen den statliga myndighet, som mottagit gåvan, vid förfrågan av beskattningsmyndigheterna komma att tillställa dem de uppgifter, som i förevarande hänseende kunna vara erforderliga.

Insamling av medel för luftskyddet torde med sannolikhet komma att äga rum allenast under en begränsad tid. Motionärerna hava föreslagit, att ifrågavarande bestämmelser skola få samma giltighetstid som motsvarande bestämmelser beträffande gåvor till luftvärnet. Av principiella skäl anser sig utskottet icke kunna biträda motionärernas förslag, att bestämmelserna skola gälla redan vid 1939 års taxering. Däremot får utskottet föreslå, att ifrågavarande skattefrihet skall gälla med avseende å gåvor, som lämnats till luftskyddet under beskattningsår, för vilket taxering skall verkställas åren 1940 eller 1941. Uti 1 § av författningsförslaget har införts uttrycklig föreskrift härom.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen måtte, med anledning av de likalydande motionerna I: 211 av herr Swartling samt II: 314 av herrar Lun-

dell och Olsson i Staxäng, om beredande av skattefrihet för vissa gåvor till inköp av luftskyddsmateriel, för sin del antaga följande

Förslag

till

förordning om rätt att vid taxering åren 1940 och 1941 enligt förordningen den 28 september 1928 (nr 373) om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt åtnjuta avdrag för belopp som utgivits såsom gåva för luftskyddet.

Häri genom förordnas som följer:

1 §.

Skattskyldig, som under något beskattningsår, för vilket taxering verkställs åren 1940 eller 1941, till staten eller luftskyddsförening lämnat gåva för luftskyddet, äger att vid taxering enligt förordningen om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt jämte avdrag som avses i 4 § nämnda förordning från sammanlagda beloppet av sina inkomster från olika förvärvskällor åtnjuta avdrag med belopp motsvarande vad han under beskattningsåret utgivit såsom sådan gåva.

2 §.

Med luftskyddsförening enligt denna förordning avses Sveriges riksförbund för civilt luftskydd (riksluftskyddsförbundet) samt till nämnda förbund anslutet i Stockholm och länen arbetande länsförbund (länsförening) med uppgift att bedriva verksamhet inom det civila luftskyddet.

3 §.

Vid yrkande i allmän självdeklaration om avdrag enligt 1 § skall gåvotagarens fullständiga namn och adress uppgivas.

4 §.

Styrelse för luftskyddsförening är pliktig att efter anmäning i den ordning varom stadgas i 38 § taxeringsförordning-

en lämna uppgift om storleken av gåva för luftskyddet, som föreningen från namngiven skattskyldig emottagit.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1940.

Stockholm den 21 april 1939.

På bevillningsutskottets vägnar:

A. J. BÄRG.

Närvarande:

från första kammaren: herrar *Johan Bär*, friherre *Lagerfelt*, *Heiding*, *Bengtsson*, *Sjödahl*, *Velander*, *Ekman*, *Herman Ericsson*, *Roos* och *Franzon*; samt

från andra kammaren: herrar *Lövgren*, *Olsson* i Gävle, *Andersson* i Dunker, *Johanson* i Huskvarna, *Werner* i Hultsfred, *Hammarlund*, *Eklund*, *Lundell*, *Karlsson* i Grängesberg och *Thorell*.
